

2. Кузнецова Л.М. Методика обучения иностранных учащихся конспектированию печатных текстов (на материале общественно-политической литературы). – М.: Русский язык, 1983. – 88 с.
3. Методические указания к развитию навыков конспектирования (специальность – «Русский язык и литература»): для слушателей подготовительных отделений. / Сост. Л. И Галузинская, Н. Ф. Сазонова. – Киев: УМК ВО, 1980. – 40 с.
4. От диктанта – к изложению // Н. Ю. Царева, М. Б. Будильцева, И. А. Пугачев, Н. П. Пушкин. – М.: Изд-во РУДН, 2003. – 321 с.
5. Павлова В. П. Обучение конспектированию (теория и практика). – М.: Русский язык, 1989. – 97 с.
6. Пишем изложение, составляем конспект // И. А. Пугачев, Н. Ю. Царева, М. Б. Будильцева. – М.: Русский язык, 2003. – 167 с.
7. Чистякова А. Б. Методика обучения иностранных студентов языку в вузе. Виды речевой деятельности. – Харьков: ООО «ЭДАНА», 2009. – 159 с.

Організація лексичної роботи на уроці іноземної мови

Гура В.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

e-mail rki314@ukr.net

Без оволодіння словниковим запасом неможливо розуміння мови та вираження особистих думок. Саме тому лексичній роботі на всіх етапах навчання іноземної мови приділяється особлива увага. Оволодіння іноземною лексикою пов'язане з певними труднощами, головними з яких є: великий обсяг словникового складу нової іноземної мови, складність кожної лексичної одиниці, розбіжності у значенні іноземного слова та його еквівалента у рідній мові студента.

Основною метою лексичної роботи на уроці іноземної мови є формування лексичних навичок. Є два типи таких навичок – продуктивні та рецептивні. Продуктивні навички дають можливість правильного словотворення та використання слів згідно з ситуаціями спілкування та метою комунікації. Рецептивні навички забезпечують впізнавання та розуміння лексичних одиниць у рецептивній видах мовленнєвої діяльності, до яких належать аудіювання та читання.

Формування у іноземних студентів навичок використовувати лексику згідно з потребами навчання є важливим методичним процесом. Зауважимо, що

ефективність цього процесу може бути високою лише за умови розроблення та впровадження у навчальний процес спеціальних лексичних вправ. Нагадаємо, що в залежності від характеру лексичні вправи поділяються на перед комунікативні (підготовчі) та комунікативні (мовленнєві).

Передкомунікативними називають такі лексичні вправи, виконання яких готує іноземних студентів до здійснення мовленнєвої діяльності з використанням нової лексики. Ці вправи допомагають зафіксувати у пам'яті лексичні одиниці та зрозуміти їх системну (співвідношення з іншими лексичними одиницями іноземної мови) та контрастивну (співвідношення з еквівалентами у рідній мові студентів) цінність.

Комунікативними називаються лексичні вправи, змістом яких є практика студентів у здійсненні ситуативно обумовленої мовленнєвої діяльності на основі презентованих та засвоєних лексичних одиниць.

Наведемо приклади основних типів лексичних вправ и дамо їхню стислу характеристику. До найбільш важливих перед комунікативних вправ належать: 1) вправи на заповнення пропущених слів; 2) питально-відповідні вправи (у відповіді використовуються слова, які були вивчені та замап'ятовані); 3) вправи на творення висловлювань з новими словами; 4) вправи на розширення мовленнєвих зразків шляхом використання нових слів, які виконують функції доповнення, обставини; 5) вправи на переклад на іноземну мову певних типів слів, словосполучень и речень. Важливо також використовувати вправи рецептивного типу, які спрямовані на розвиток у студентів мовленнєвої здогадки про значення незнайомих слів. Як відомо, основними чинниками, які забезпечують мовну здогадку, є форма слова та його контекст. Викладач повинен звертати увагу на названі фактори для того, щоб сформувати ефективно засвоєння нових слів.

До комунікативних вправ продуктивного типу належать: 1) ситуативні вправи; 2) повідомлення або твір на певну тему; 3) переклад на іноземну мову

оригінального тексту. До комунікативних вправ рецептивного типу відносять вправи на переклад усного або письмового тексту на рідну мову.

Експериментально доведено, що найбільш інтенсивне забування нової лексики відбувається у перший день, тому рекомендується одразу ж після введення нового лексичного матеріалу розпочати виконання тренувальних лексичних вправ, спрямованих на його закріплення та запам'ятовування. Звернемо увагу на те, що перші лексичні вправи треба виконувати усно на уроці, а у якості домашнього завдання студентам можуть бути запропоновані як письмові, так і усні вправи.

Наукові дослідження свідчать, що для ефективного та якісного рецептивного засвоєння лексичної одиниці необхідно забезпечити її інтенсивне повторювання (від 15 до 25 разів). Стосовно лексики, що призначена для активного засвоєння, таких чітких рекомендацій на сьогодні не існує. Тим не менш логічно припустити, що для продуктивного засвоєння кількість повторювань має бути значно більшою.

Основним способом організації повторювання раніше презентованої лексики є її включення у всі типи вправ, націлених на засвоєння нового лексичного матеріалу (за умови забезпечення надійної системи контролю і корекції помилок). Форми контролю можуть бути різноманітними, головне – дотримуватись чіткої організації роботи з систематичним дозованим тренінгом та контролем нової лексики на уроці та в позааудиторний час. Зауважимо, що самоконтроль успішності засвоєння певного лексичного матеріалу також дає позитивний навчальний ефект, мотивуючи студента до подальшого навчання та фіксації своїх досягнень та труднощів.

Насамкінець зазначимо, що важливим аспектом роботи з навчання іноземної лексики є забезпечення систематичного моніторингу та поурочної фіксації переліку нових лексичних одиниць, призначених для продуктивного та рецептивного засвоєння. Наприкінці кожного семестра та навчального року кількість засвоєної лексики має бути зафіксована, а інформація про обсяг

засвоєного словника та рівень досягнутий у розвитку лексичних навичок має бути доведена до свідомості іноземного студента. Практика свідчить, що наведена система роботи, забезпечена якісними навчальними матеріалами, дає позитивний навчальний ефект та призводить до підвищення якості засвоєння нової лексики на уроці іноземної мови.

Література:

1. Методика преподавания русского языка как иностранного для зарубежных филологов-русистов (включенное обучение)./ Под ред. А.Н. Щукина. – М.: Рус. яз., 2009.
2. Методика работы над лексикой в преподавании русского языка как иностранного: Сб. науч. тр./ Отв. ред. М.Д.Зиновьева . – М., Изд-во УДН, 1990.

Становлення лексико-граматичних навичок як передумова формування мовленнєвих умінь інокомунікантів

Дегтярєва Т. О., Дядченко Г. В.

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

e-mail: t.dehtiarova@drl.sumdu.edu.ua;

h.dyadchenko@drl.sumdu.edu.ua

Здійснюваний в українському освітньому просторі перехід на навчання іноземних студентів українською мовою вимагає від викладачів значних зусиль, спрямованих на оптимізацію навчального процесу, вирішення організаційних питань, підготовку відповідного методичного супроводу, пошук ефективних методів викладання. З іншого боку, розширення міжнародних зв'язків у світі сприяє зростанню комунікативних потреб і мотивації навчальної діяльності іноземців, що також зумовлює потребу в модернізації навчальних технологій і створенні нових навчально-методичних розробок, котрі інтенсифікують процес оволодіння українською мовою як іноземною.

Згідно з навчальною програмою з української мови як іноземної, вивчення української мови студентами-іноземцями «передбачає забезпечення комунікативних потреб студентів у побутовій, навчально-професійній, соціально-культурній і навчально-науковій сферах та формування комунікативної компетентності, яка сприятиме становленню мовної особистості майбутнього фахівця» [5; 3]. У свою чергу, формування означеної